

วิเคราะห์สถานการณ์แรงงานการกรีดยางพาราและการทำยางแผ่น ของเกษตรกรชาวสวนยางในภาคใต้

Analysis of the Labour Situation in Rubber Tapping and Sheetmaking in Southern Thailand

อภิญญา จันทรเจริญ และบุณฑรา สมบูรณ์สุข¹

Apinya Chancharoen and Buncha Somboonsuke

ABSTRACT

The objectives of this research were to study the labour using, the causes and the effects of the flow of labour, the trends in labour needed and the problems of labours using in rubber tapping and sheetmaking in Southern Thailand. The study was carried out both qualitatively and quantitatively. The means used in the qualitative study were the PRA method and secondary data, while the method used in the quantitative study was interview designed form a selected sample group by the method of simple random sampling of 85 out of the population of 13,453 in both Amphoe Hat Yai and Amphoe Nathawi Changwat Songkhla.

From the study it was found that the most rubber planters in both Amphoe used labour from outside their family for rubber tapping and sheet making; most labour was local labour because it was more reliable than labour from other places. The average amount produce by the hired labour was 30.2 kilogrammes per person per day, most of which was in the form of third and fourth class raw rubber sheets and a small quantily of concentrasted rubber latex. As for the sale of the rubber, it was found that the raw rubber sheet were mostly sold in local markets while concentrated rubber latex was sold both as the site of rubber plantations and at local buying sites near the rubber plantations. The rate of income from sale sharing between rubber plantation owners and hired labour was mostly 60 : 40 and the sharing was done immediately at the selling sites. Regarding the causes of labour flow, it was found that for the majority of rubber

¹ ภาควิชาพัฒนาการเกษตร คณะทรัพยากรธรรมชาติ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

Department of Agricultural Development, Faculty of Natural Resources, Prince of Songkla University, Hat Yai, Songkhla 90110, Thailand.

planter households, 31.8% moved because of educational reason and 22.3% because they wanted to earn more money. As for the impact of the labour flow, it was found that it had an impact on both families and local communities. The impact on the family was that 39.4% of decrease in production while the effect on the local community was that 27.6% of human resources and local benefits were absorbed into urban areas. Regarding the trend for labour needs, it was found that 62.3% of all the households needed an average of 2.34 persons per household in addition to the existing labour, for rubber tapping and sheetmaking in each household. For the problem of labour using in rubber tapping and sheetmaking, it was found that 47.1% of majority of labours had no skill in rubber tapping and sheetmaking.

Key words : labour flow, rubber tapping labour, rubber sheet labour, agricultural labour.

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ของการศึกษานี้เพื่อศึกษาการใช้แรงงาน สาเหตุการเคลื่อนย้ายแรงงาน ผลกระทบการเคลื่อนย้ายแรงงาน แนวโน้มความต้องการแรงงาน รวมทั้งปัญหาการใช้แรงงานการกรีดยางและการทำยางแผ่นของเกษตรกรที่ประกอบอาชีพทำสวนยางพาราในภาคใต้ของประเทศไทยใช้วิธีการศึกษาทั้งเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ โดยการศึกษาเชิงคุณภาพด้วยวิธีการประเมินชนบทโดยการมีส่วนร่วม (participatory rural appraisal; PRA) และศึกษาข้อมูลสถิติภูมิส่วนการศึกษาเชิงปริมาณโดยการออกแบบสัณฐานจากกลุ่มตัวอย่างที่คัดเลือกโดยวิธีสุ่มแบบธรรมดา (simple random sampling) จำนวน 85 คน ในอำเภอหาดใหญ่ และอำเภอนาทวี จังหวัดสงขลา จากจำนวนประชากรทั้งสิ้น 13,453 คน

ผลการศึกษาพบว่าเกษตรกรที่ประกอบอาชีพทำสวนยางทั้งสองอำเภอส่วนใหญ่ใช้แรงงานจากภายนอกครัวเรือนในการกรีดยางพาราและการทำยางแผ่น โดยส่วนใหญ่เป็นแรงงานในท้องถิ่นเพราะได้รับการเชื่อถือมากกว่าแรงงานต่างถิ่น ผลผลิตโดยเฉลี่ยที่ได้จากการกรีดยางพาราของแรงงานจ้างคือ 30.2 กิโลกรัมต่อคนต่อวันกรีด ส่วนใหญ่ผลิตในรูปยางแผ่นดิบที่มีคุณภาพชั้น 3 และ 4 ส่วนน้อยเป็นน้ำยางข้น

การขายผลผลิตพบว่า ยางแผ่นดิบนำไปขายที่ตลาดท้องถิ่นเป็นส่วนใหญ่ ส่วนน้ำยางข้นจะมีพ่อค้ามารับซื้อที่สวนยางและมีจุดรับซื้อในท้องถิ่น อัตราส่วนการแบ่งผลประโยชน์ระหว่างเจ้าของสวนยางพารากับแรงงานรับจ้างกรีดยางพารา ส่วนใหญ่อยู่ในอัตรา 60 : 40 โดยแบ่งผลประโยชน์ทันที ณ ที่ขาย สำหรับสาเหตุการเคลื่อนย้ายแรงงานของครัวเรือนเกษตรกรสวนยาง พบว่า เพื่อไปศึกษาในระดับสูงขึ้นมีจำนวนมากที่สุดคือ ร้อยละ 31.8 รองลงมาคือ เพื่อต้องการเพิ่มรายได้ให้ครัวเรือนคิดเป็นร้อยละ 22.3 ผลกระทบในการเคลื่อนย้ายแรงงานการกรีดยาง พบว่ามีผลกระทบทั้งต่อครัวเรือนและต่อชุมชนหรือท้องถิ่น โดยผลกระทบที่เกิดต่อครัวเรือนมากที่สุดคือ ทำให้ปริมาณผลผลิตของครัวเรือนลดลงเนื่องจากขาดแคลนแรงงานคิดเป็นร้อยละ 39.4 และผลกระทบที่เกิดต่อชุมชนหรือท้องถิ่นมากที่สุด คือ ทรัพยากรมนุษย์และผลประโยชน์ของท้องถิ่นถูกดูดกลืนเข้าเมืองคิดเป็นร้อยละ 27.6 สำหรับแนวโน้มความต้องการแรงงานการกรีดยางพาราและการทำยางแผ่นในอนาคตพบว่าร้อยละ 62.3 ของครัวเรือนทั้งหมดต้องการแรงงานการกรีดยางพาราและทำยางแผ่นเพิ่มจากเดิมที่ครัวเรือนมีอยู่โดยต้องการเพิ่มโดยเฉลี่ย 2.3 คนต่อครัวเรือน สำหรับปัญหาการใช้แรงงานการกรีดยางและการทำยางแผ่น ร้อยละ 47.1 พบว่ามีปัญหา

แรงงานขาดฝีมือและความชำนาญการกรีดยางพารา และการทำยางแผ่นมากที่สุด

บทนำ

ความสำคัญและที่มาของปัญหา

สถานการณ์แรงงานในปัจจุบันกำลังเป็นที่สนใจของหลายฝ่าย อันเนื่องมาจากการขาดแคลนแรงงานในทุกสาขาอาชีพ โดยเฉพาะแรงงานในภาคเกษตรกรรมนับวันจะทวีความรุนแรงยิ่งขึ้น รัฐบาลทุกยุคทุกสมัยได้พยายามแก้ปัญหาดังกล่าวมาโดยตลอด โดยส่งเสริมให้มีการสร้างงานทั้งในเมืองและในชนบท มีการดำเนินงานขยายงานออกไปสู่ชนบทให้กว้างขวางยิ่งขึ้นรวมถึงการส่งเสริมและคุ้มครองให้มีการจ้างแรงงานอย่างถูกต้องตามกฎหมาย (กรมแรงงาน : 2526) ภาคใต้เป็นภาคหนึ่งที่กำลังประสบปัญหาแรงงานเหมือนกับภาคอื่นๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในจังหวัดสงขลาซึ่งเป็นจังหวัดใหญ่เป็นศูนย์กลางความเจริญทุกๆ ด้านมีจำนวนประชากร 981,670 คน แยกเป็นชายจำนวน 494,946 คน หญิงจำนวน 486,724 คน ซึ่งสถานการณ์แรงงานในจังหวัดสงขลาพบว่ามีความต้องการแรงงานจำนวนมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเคลื่อนย้ายแรงงานจากภาคเกษตรกรรมสู่ภาคอุตสาหกรรมมีอัตราส่วนที่สูงขึ้นเรื่อยๆ (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร : 2532)

อำเภอนาทวี เป็นอำเภอที่อยู่ทางทิศใต้ของจังหวัดสงขลา ประกอบไปด้วยตำบล 10 ตำบล มีพื้นที่ทำการเกษตรจำนวน 176,031 ไร่ หรือร้อยละ 45 ของพื้นที่ทั้งหมดของอำเภอมีพื้นที่ปลูกยางพาราจำนวน 151,338 ไร่ หรือร้อยละ 86 ของพื้นที่ทำการเกษตรทั้งหมดของอำเภอ ซึ่งพื้นที่ปลูกยางพาราอยู่บริเวณตอนเหนือและตอนใต้ของอำเภอ สภาพแรงงานส่วนใหญ่ในอำเภอนาทวี เป็นแรงงานภาคเกษตรกรรม มี

การเคลื่อนย้ายแรงงานในภาคเกษตรกรรมในอัตราค่อนข้างสูง แรงงานที่เคลื่อนย้ายส่วนใหญ่ไปรับจ้างกรีดยางพาราในตำบลใกล้เคียงกับอำเภอนาทวี โดยตอนเช้าไปเย็นกลับ แรงงานอีกส่วนหนึ่งเคลื่อนย้ายออกนอกพื้นที่ซึ่งมีสองลักษณะ คือ เป็นแรงงานที่ไม่มีการศึกษา และเป็นแรงงานที่มีการศึกษาในสาขาอาชีพอื่น ๆ ที่ต้องการทำงานในสาขาอาชีพที่ตนได้ศึกษามา ซึ่งการเคลื่อนย้ายแรงงานดังกล่าวข้างต้นทำให้เกษตรกรชาวสวนยางพาราขนาดเล็ก ในอำเภอนาทวี ส่วนใหญ่จำเป็นต้องมีทางเลือกเพียง 2 ทางคือขายน้ำยางสด เพื่อลดค่าใช้จ่ายแรงงานในส่วนการทำยางแผ่นลง หรือจำเป็นต้องจ้างแรงงานจากภายนอกในอัตราค่าจ้างสูง (สำนักงานเกษตรอำเภอนาทวี : 2534) สำหรับอำเภอหาดใหญ่ เป็นอำเภอที่มีความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจสูง และเป็นศูนย์กลางการพัฒนาทุกสาขาอาชีพ ทำให้มีการเคลื่อนย้ายแรงงานภาคเกษตรกรรม เข้าไปทำงานในภาคอุตสาหกรรมหรือรับจ้างทั่วไปในเมืองหาดใหญ่เป็นจำนวนมาก จึงเป็นเหตุให้เกษตรกรชาวสวนยางในอำเภอหาดใหญ่ โดยเฉพาะสวนยางพาราขนาดเล็ก ต้องจ้างแรงงานดังกล่าวในอัตราค่าจ้างแรงงานที่สูงขึ้นกว่าที่ควรจะเป็น ส่วนสวนยางพาราขนาดใหญ่ที่ประสบปัญหาเช่นเดียวกัน คือ ต้องจ่ายอัตราค่าจ้างแรงงานการกรีดยางพาราและทำยางแผ่นในอัตราส่วนที่สูงถึง 50 : 50 (สำนักงาน เกษตรอำเภอหาดใหญ่ : 2534)

ผลการเคลื่อนย้ายแรงงานของทั้งสองอำเภอดังกล่าวข้างต้น ก่อให้เกิดปัญหาในการประกอบอาชีพของเกษตรกรชาวสวนยางพาราทั้งสองอำเภอ โดยเฉพาะ การขาดแคลนแรงงานการกรีดยางพารา และการทำยางแผ่น ในสวนยางพาราขนาดเล็ก และขนาดใหญ่ เนื่องจากขั้นตอนการกรีดยางพาราและการทำยางแผ่นเป็นขั้นตอนที่ต้องอาศัยเวลาและแรงงานเป็นจำนวนมาก ดังนั้นจึงควรจะมีการศึกษาถึงการเคลื่อนย้ายแรงงาน สาเหตุการเคลื่อนย้ายแรงงาน

ผลกระทบการเคลื่อนย้ายแรงงานและแนวโน้มความต้องการแรงงานการกรีดยางพาราและการทำยางแผ่นของเกษตรกรชาวสวนยางทั้งสองอำเภอและปัญหาการใช้แรงงานการกรีดยางพาราและการทำยางแผ่น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาการใช้แรงงานการกรีดยางพาราและการทำยางแผ่นในสวนยางพาราของเกษตรกรที่พื้นที่การสงเคราะห์จากสำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง สาเหตุการเคลื่อนย้ายแรงงานการกรีดยางพาราและการทำยางแผ่นในสวนยางพาราที่พื้นที่การสงเคราะห์จากสำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง ผลกระทบของการเคลื่อนย้ายแรงงานการกรีดยางพาราและการทำยางแผ่น แนวโน้มความต้องการแรงงานการกรีดยางและการทำยางพาราแผ่นในอนาคต รวมทั้งปัญหาการใช้แรงงานการกรีดยางพาราและการทำยางแผ่น

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ข้อมูลที่ได้จากงานวิจัยจะเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงาน เช่น กระทรวงแรงงานและสวัสดิการและสังคม สถาบันวิจัยยาง กรมส่งเสริมการเกษตร เป็นต้น ในการวางแผนด้านแรงงานเกษตร เพื่อป้องกันการขาดแคลนแรงงานเกษตรและแก้ปัญหาการขาดแคลนแรงงานเกษตรในอนาคต และนอกจากนี้ยังใช้เป็นข้อมูลเบื้องต้นในการวางแผนด้านแรงงานเกษตรตลอดถึงเป็นข้อมูลในการวางแผนนโยบาย แรงงานการกรีดยางพาราและการทำยางแผ่นขององค์กรทางการเกษตรในภาคใต้

ขอบเขตของการวิจัย

ในการวิจัยนี้จะศึกษาจากเกษตรกรชาวสวนยางที่พื้นที่การสงเคราะห์จากสำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง จังหวัดสงขลา ตัวอย่าง

จำนวน 85 คน ได้แก่ เกษตรกรชาวสวนยางในตำบลทับช้าง อำเภอนาทวี จำนวน 36 คน และตำบลคลองหอยโข่ง อำเภอหาดใหญ่ จำนวน 49 คน โดยศึกษาภาพรวมของการใช้แรงงานการกรีดยางพาราและการทำยางแผ่น สาเหตุของการเคลื่อนย้ายแรงงาน ผลกระทบจากการเคลื่อนย้ายแรงงาน แนวโน้มความต้องการแรงงานการกรีดยางพาราและการทำยางแผ่น ในอนาคต และปัญหาการใช้แรงงานการกรีดยางพาราและการทำยางแผ่น

นิยามศัพท์

"การฟื้นฟูสงเคราะห์" หมายถึง สวนยางพาราที่ปลูกแทนด้วยยางพันธุ์ดีและได้รับเงินช่วยเหลือในการดำเนินการจากสำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง ซึ่งดำเนินการจนครบกำหนดเวลาตามระเบียบของสำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยางและปัจจุบันสวนยางพาราไม่อยู่ในความดูแลของสำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยางกำลังเปิดกรีดย่อย

"เกษตรกรชาวสวนยาง" หมายถึง เกษตรกรที่ประกอบอาชีพหลักโดยการทำสวนยางพารา

"1 วันกรีดยาง" หมายถึง ระยะเวลาการกรีดยางพาราในสวนยางที่เปิดกรีดยางแล้วใน 1 วัน

"สำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง" หมายถึง สำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยางที่มีสถานที่ตั้งในส่วนภูมิภาคคือจังหวัดสงขลาและอยู่ในอำเภอหาดใหญ่ และอำเภอนาทวี

"การกรีดยางพารา" หมายถึง วิธีการเก็บผลผลิตยางพาราโดยกรีดยางต้นเพื่อให้ได้น้ำยางสด

"การทำยางแผ่น" หมายถึง กระบวนการนำน้ำยางสดที่กรีดยางได้จากการกรีดยางพารามาผ่านกระบวนการทำยางแผ่นเพื่อให้ได้ยางแผ่นดิบ

"ยางแผ่นดิบ" หมายถึง ยางพาราแผ่นที่ไม่ได้ผ่านกระบวนการอบหรือรมควัน

"อัตราการแข่งขัน" หมายถึง อัตราส่วนระหว่าง ผลประโยชน์ของเจ้าของสวนยางพาราต่อผลประโยชน์ของแรงงานรับจ้างกรีดยางพารา และทำยางแผ่น

การตรวจเอกสาร

วีระ (2524) ศึกษาสาเหตุการเคลื่อนย้ายแรงงานเกษตรกร พบว่า การเคลื่อนย้ายแรงงานเกิดจากภัยของความแห้งแล้ง ข้าวไม่เพียงพอต่อการบริโภค นอกจากนี้ยังได้ศึกษาผลกระทบของการใช้แรงงานเข้าสู่เมืองใหญ่ว่ามีผลกระทบต่อกิจการด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และวัฒนธรรมในท้องถิ่น โดยทำให้การพัฒนาท้องถิ่นของตนเองขาดแคลนบุคลากรในวัยแรงงาน ขณะเดียวกันแรงงานที่มุ่งสู่ตัวเมืองใหญ่เป็นจำนวนมาก ทำให้เกิดปัญหาในเรื่องที่พักอาศัย การหางานทำและอื่น ๆ นานัปการ

กรมแรงงาน (2526) ได้ศึกษาสาเหตุการเคลื่อนย้ายแรงงานเกษตรกรเข้ามาหางานทำในตัวเมือง พบว่ามีสาเหตุมาจากท้องถิ่นเดิมแห้งแล้ง ทำการเกษตรไม่ได้ผล ต้องการหารายได้เพิ่มเติมช่วยเหลือครอบครัว นอกจากนี้ยังได้ศึกษาพบว่าปัจจัยดึงดูดที่ทำให้แรงงานเกษตรกรเปลี่ยนอาชีพมาหางานทำในตัวเมืองได้แก่ ตัวเมืองมีแหล่งงานใหม่ และค่าแรงสูงกว่าชนบท การเที่ยวและหาประสบการณ์

สมยศ และ ศิริจิต (2537) ได้จำแนกประเภทของเกษตรกรในระบบสังคมเกษตรการผลิตยางพาราตามความสมดุลของการใช้ที่ดินกับแรงงานออกเป็น 6 ประเภท คือ (1) เกษตรกรที่มีที่ดินน้อยกว่าความสามารถในการทำงานในครัวเรือน ทำให้มีแรงงานส่วนหนึ่งต้องออกไปทำงานรับจ้างนอกภาคเกษตรหรือรับจ้างกรีดยางของเกษตรกรรายใหญ่ (2) เกษตรกรที่มีที่ดินพอเพียงกับแรงงานในครัวเรือน ทำให้ไม่จำเป็นต้องอาศัยแรงงานจ้างบางช่วงอาจมีแรงงานส่วนหนึ่งออกไปรับจ้างกรีดยางพาราบ้าง (3)

เกษตรกรที่มีที่ดินทำการเกษตรมากกว่าความสามารถในการใช้แรงงานในครัวเรือน ทำให้ต้องอาศัยแรงงานรับจ้างภายนอกเข้ามาช่วยในครัวเรือน (4) เกษตรกรที่ให้ผู้อื่นทำแบ่งครึ่งผลผลิตในเนื้อที่สวนยางพาราทั้งหมด เกษตรกรประเภทนี้เป็นผู้ทำงานเต็มเวลา เช่น พ่อค้า ข้าราชการ เป็นต้น อาศัยแรงงานจ้างจากภายนอก มีอัตราความเสี่ยงสูงกับการไม่มีแรงงานจ้างในช่วงราคายางพาราตกต่ำ (5) นายทุนสวนยางอาศัยแรงงานจ้างเกือบทั้งหมดจากภายนอก และ (6) ลูกจ้างเต็มเวลา เป็นเกษตรกรที่รับจ้างกรีดยางพาราเป็นอาชีพหลักในการประกอบอาชีพ

จินตนา และ วชิร (2535) ได้ศึกษาสาเหตุและผลกระทบต่อการเคลื่อนย้ายแรงงานสตรีเกษตรในจังหวัดสงขลาพบว่า สาเหตุการเคลื่อนย้ายแรงงานสตรีเกษตรมีหลายประเด็นด้วยกันกล่าวคือ ต้องการเพิ่มรายได้ในครัวเรือน แหล่งงานในท้องถิ่นน้อย ไม่ชอบอาชีพเกษตร รายได้ไม่แน่นอน ไม่มีความรู้ทางการเกษตร อาชีพเกษตรเป็นงานหนัก นอกจากนี้ยังได้ศึกษาถึงผลกระทบของการเคลื่อนย้ายแรงงานสตรีเกษตรจากภาคเกษตรกรรมออกสู่ภาคอุตสาหกรรม พบว่ามีผลกระทบหลายประการคือ ผลกระทบต่อการประกอบอาชีพ เช่น ขาดแคลนแรงงานที่สำคัญในการทำกิจกรรมเกษตรในท้องถิ่น ขาดแกนกลางสำคัญในการรับและถ่ายทอดความรู้ทางการเกษตร ผู้ที่อยู่ในท้องถิ่นต้องรับภาระหนักขึ้นในเรื่องงานบ้านและงานในไร่นา ขาดการรวมตัวในกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ผลกระทบต่อสังคมได้แก่ ขาดการมีส่วนร่วมในงานประเพณีของครัวเรือนและหมู่บ้าน ขาดความสำคัญใกล้ชิดและความรับผิดชอบต่อครัวเรือน

วิทยา และ อรุณวรรณ (2536) ได้ศึกษากระบวนการอพยพแรงงานของเกษตรกรชนบท พบว่าสาเหตุที่ทำให้แรงงานเกษตรกรอพยพคือปัญหาความยากจน รายได้ไม่พอกับรายจ่าย นอกจากนี้ยังพบว่าแรงงานเกษตรกรส่วนใหญ่อพยพในลักษณะเป็นฤดูกาล

กล่าวคือ หลังจากเก็บเกี่ยวพืชผลเสร็จเรียบร้อยแล้ว จะเข้าไปทำงานทำในเมืองใหญ่และเมื่อถึงช่วงฤดูเก็บเกี่ยวพืชผลแรงงานเหล่านี้จะเดินทางกลับท้องถิ่นเดิม และลักษณะของงานที่แรงงานเข้าไปทำในเมืองใหญ่ พบว่า ได้แก่ ช่างฝีมือ ช่างไม้ และช่างปูน

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรที่ศึกษาได้แก่ เกษตรกรชาวสวนยาง ที่พ้นการสงเคราะห์จากสำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยางจังหวัดสงขลา ในอำเภอหาดใหญ่ จำนวน 7,865 คน และอำเภอนาทวีจำนวน 5,588 คน รวมทั้งสิ้น 13,450 คน (สำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง, 2535) เนื่องจากทั้งสองอำเภอมีจำนวนเกษตรกรชาวสวนยางที่พ้นสงเคราะห์มากที่สุด ใช้การสุ่มตัวอย่างเชิงวัตถุประสงค์ (purposive sampling) เป็นวิธีการเลือกพื้นที่ โดยถือเกณฑ์พื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกรชาวสวนยางในอำเภอเดียวกันที่มีลักษณะที่คล้ายคลึงกัน (homogeneity) และถือเกณฑ์ตำบลที่มีจำนวนเกษตรกรชาวสวนยางที่พ้นการสงเคราะห์จำนวนมากที่สุด จากการสุ่มตัวอย่างโดยวิธีการดังกล่าวได้แก่ ตำบลทับช้าง อำเภอนาทวี จำนวนประมาณ 904 คน และตำบลคลองหอยโข่ง จำนวน 1,226 คน ทำการสุ่มตัวอย่างแบบธรรมดา (simple random sampling) โดยการคัดเลือกตัวอย่าง ใช้อัตราส่วน 1 : 25 ได้จำนวนตัวอย่างในตำบลทับช้าง อำเภอนาทวี 36 คน และในตำบลคลอง หอยโข่ง อำเภอหาดใหญ่ จำนวน 49 คน รวมจำนวนทั้งสิ้น 85 คน คิดเป็นร้อยละ 0.63 ของเกษตรกรชาวสวนยางทั้งหมดของทั้งสองอำเภอ ทำการศึกษาเชิงคุณภาพโดยการค้นคว้าจากเอกสารจากหน่วยงานต่างๆที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อศึกษาและโดยวิธีการประเมินสถานะชนบทแบบมีส่วนร่วม (participatory rural appraisal method : PRA) สัมภาษณ์ พูดคุย

แบบเจาะลึก และทำการศึกษาเชิงปริมาณโดยออกแบบสัมภาษณ์แบ่งเป็น 3 ตอน คือ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป และการใช้แรงงานการกรีดยางพาราและการทำยางแผ่น ตอนที่ 2 สาเหตุการเคลื่อนย้ายแรงงานการกรีดยางพาราและการทำยางแผ่น และตอนที่ 3 ผลกระทบการเคลื่อนย้ายแรงงานการกรีดยางพาราและการทำยางแผ่น แนวโน้มความต้องการแรงงานการกรีดยางพาราและการทำยางแผ่นในอนาคตและปัญหาในการใช้แรงงานการกรีดยางพาราและการทำยางแผ่นทำการรวบรวมข้อมูลโดยสัมภาษณ์ระยะเวลาที่ใช้ในการสัมภาษณ์ 6 เดือน ตั้งแต่ มกราคม 2538-มิถุนายน 2538 ทดสอบแบบสัมภาษณ์ก่อนออกสัมภาษณ์จริงโดยการหาค่าความเชื่อถือได้ของแบบสัมภาษณ์ได้ค่าความเชื่อมั่นแบบสัมประสิทธิ์แอลฟา (α) = 0.78 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องไมโครคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรม SPSS Version 3.0 สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าร้อยละและค่ามัธยฐานเลขคณิต

ผลและวิจารณ์

ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับเกษตรกรชาวสวนยาง

พบว่า สมาชิกในครัวเรือนเกษตรกรชาวสวนยางโดยเฉลี่ย 4.67 คนต่อครัวเรือน โดยสมาชิกในครัวเรือนเกษตรกรชาวสวนยางพาราในระหว่าง 3-4 คนต่อครัวเรือน มากที่สุดร้อยละ 42.35 สำหรับเนื้อที่สวนยางพาราที่ถือครองทั้งหมด พบว่ามีค่าโดยเฉลี่ย 23.89 ไร่ต่อครัวเรือน โดยเนื้อที่สวนยางพาราที่ถือครองทั้งหมดในระหว่าง 21-30 ไร่ต่อครัวเรือนมากที่สุดร้อยละ 30.59 (Table 1)

สถานการณ์การใช้แรงงานการกรีดยางพาราและการทำยางแผ่น

พบว่า จำนวนแรงงานที่ทำรายได้ของครัวเรือนเกษตรกรชาวสวนยางโดยเฉลี่ยคือ 1.49 คน ใน

Table 1 General information on para rubber planters' household.
n = 85

Description	Number	Percentage
Number of family members (Person)		
1 - 2	12	14.12
3 - 4	36	42.35
5 - 6	24	28.24
≥ 7	13	15.29
$\bar{X} = 4.67$		
Total rubber plantation area owned (rai/family)		
≤ 10	13	15.29
11 - 20	20	23.53
21 - 30	26	30.59
31 - 40	15	17.65
≥ 41	11	12.94
$\bar{X} = 23.89$		

ขณะที่เนื้อที่สวนยางพาราที่เปิดกรีดได้ของครัวเรือน โดยเฉลี่ยคือ 16.45 ไร่ แสดงให้เห็นว่าไม่มีความสมดุลกัน ทำให้ในปัจจุบันการใช้แรงงานการกรีดยางพาราและการทำยางแผ่นของครัวเรือนเกษตรกรชาวสวนยางพาราของทั้งสองอำเภอจำเป็นต้องอาศัยแรงงานจ้างจากภายนอกครัวเรือนมีจำนวนมากยิ่งขึ้นร้อยละ 56.47 โดยแรงงานที่รับจ้างส่วนใหญ่อยู่ในท้องถิ่นร้อยละ 87.06 เนื่องจากแรงงานในท้องถิ่นจะได้รับความเชื่อถือและไว้วางใจจากเกษตรกรชาวสวนยางพารา มากกว่าแรงงานจากถิ่นอื่นที่มารับจ้าง การจ้างจะเป็นลักษณะเหมาการทำงานเป็นฤดู โดยเจ้าของสวนยางพาราจะเข้าไปตรวจการทำงานของแรงงานรับจ้างน้อยมาก และจากการศึกษาเชิงคุณภาพในเรื่องความสามารถในการกรีดยางและทำยางแผ่นของแรงงานทั้งในครัวเรือนและแรงงานจ้างนอกครัวเรือนใน 1 วันกรีดพบว่าโดยทั่วไปแรงงานกรีดยางพารา 1 คน สามารถกรีดยางได้เป็นเนื้อที่โดยเฉลี่ย 10 ไร่ (สำนักงานกอง

ทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง, 2537 : 4-5) ส่วนแรงงานจากท้องถิ่นอื่นเช่น แรงงานจากภาคอีสาน จากการศึกษาพบว่ามีการอพยพแรงงานจากภาคอีสานเข้าสู่อำเภอนาทวีและอำเภอหาดใหญ่ ส่วนใหญ่เป็นแรงงานทางภาคเกษตร ซึ่งมารับจ้างบำรุงรักษาสวนยางเช่น ถางหญ้าและใส่ปุ๋ยในสวนยางพาราเท่านั้น ซึ่งแรงงานเหล่านี้ยังไม่มีฝีมือและความชำนาญในการกรีดยางพอจึงไม่ได้รับการยอมรับจากเจ้าของสวนยางและเป็นแรงงานชั่วคราว กล่าวคือ เมื่อเสร็จจากฤดูทำนาและเพาะปลูกก็เคลื่อนย้ายมารับจ้างในสวนยางและเมื่อถึงฤดูทำนาและเพาะปลูก แรงงานเหล่านี้จะกลับถิ่นเดิม สำหรับในเรื่องรูปแบบผลผลิตพบว่าเกษตรกรชาวสวนยางนิยมผลิตยางในรูปยางแผ่นดิบมากกว่าผลิตในรูปน้ำยางข้นมากที่สุดร้อยละ 91.76 คุณภาพยางแผ่นดิบที่ผลิตได้อยู่ในชั้น 3 และ 4 มากที่สุดร้อยละ 92.94 ส่วนยางแผ่นดิบชั้น 1 และ 2 ผลิตได้น้อยมากเนื่องจากข้อจำกัดในเรื่องของน้ำและ

ขาดแรงงานทำยางแผ่นที่มีฝีมือ สำหรับผลผลิตยางพาราที่แรงงานผลิตได้เฉลี่ย 30.25 กิโลกรัมต่อคนต่อวัน กรีด การขายผลผลิตพบว่า เกษตรกรชาวสวนยางพาราจะขายยางแผ่นดิบที่ตลาดท้องถิ่นเองมากที่สุดร้อยละ 94.12 หากสวนใดมีแรงงานจ้างก็จะไปขายร่วมกันที่ตลาดท้องถิ่นและแบ่งผลประโยชน์กันทันทีเมื่อขายได้ สำหรับเกษตรกรเจ้าของสวนยางที่ขายในรูปแบบน้ำยางข้นพบว่าจะมีพ่อค้ามารับซื้อที่สวนยางพาราของเกษตรกรหรือจะมีจุดรับซื้อบริเวณใกล้สวนยางหรือในท้องถิ่นที่สวนยางตั้งอยู่ โดยทั่วไปเกษตรกรชาวสวนยางจะขายยางทุกๆ 15 วันครั้ง หรือเดือนละ 2 ครั้ง สำหรับอัตราส่วนการแบ่งผลประโยชน์ระหว่างเจ้าของสวนยางพารากับแรงงานรับจ้างกรีดยางพาราพบว่ามากที่สุดร้อยละ 78.46 (Table 2) นิยมใช้อัตราส่วน 60 : 40 แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงอัตราส่วนจาก 60 : 40 ไปเป็น 55 : 45 และ 50 : 50 หรือ 40 : 60 กำลังจะมีมากขึ้น (อัมพร, 2538 : 39) ซึ่งการใช้อัตราส่วนใดในการแบ่งผลประโยชน์ระหว่างเจ้าของสวนยางพารากับแรงงานรับจ้างกรีดยางพารา ไม่มีเกณฑ์ที่แน่นอนแล้วแต่สภาพท้องถิ่นและปัจจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง แต่โดยทั่วไปเงื่อนไขและการจัดการในแต่ละอัตราส่วน สามารถจำแนกได้ดังนี้ (1) อัตราส่วน 60 : 40 ลักษณะสวนยางพาราเป็นที่ราบลุ่ม คมนาคมสะดวก ที่ตั้งสวนไม่ไกลชุมชนมากนัก สำหรับค่าใช้จ่าย พบว่าเจ้าของสวนยางจะเป็นผู้รับผิดชอบค่าใช้จ่าย การบำรุงสวนทั้งหมด เช่น ปุ๋ย ค่าจ้างกำจัดวัชพืช และค่าขนส่ง เปิดหั่น แรงงานรับจ้างนำอุปกรณ์การกรีดยาง เช่น มีดมาเท่านั้น การแบ่งผลประโยชน์จะแบ่งกันทันที ณ จุดขายยาง และพบว่าจะไปขายร่วมกัน (2) อัตราส่วน 55 : 45 เป็นอัตราส่วนที่เจ้าของสวนยางพาราขอแบ่งผลประโยชน์ไปก่อนร้อยละ 10 ของผลผลิตที่เหลือร้อยละ 90 จะแบ่งผลประโยชน์กันคนละครึ่งร้อยละ 50 (เรียกอัตราส่วนนี้โดยทั่วไปว่า 100 ชัก 10) ลักษณะสวน

ยางเป็นที่ราบลุ่มอยู่ห่างไกลคมนาคม การขนส่งผลผลิตค่อนข้างลำบาก สำหรับค่าใช้จ่ายพบว่า เหมือนอัตราส่วน 60 : 40 (3) อัตราส่วน 50 : 50 ลักษณะสวนยางพาราเป็นสวนยางที่เปิดกรีดใหม่ไม่เกิน 1-3 เดือน เนื่องจากน้ำยางที่ได้จากต้นยางพาราที่เปิดกรีดใหม่จะให้น้ำยางน้อยกว่าต้นยางพาราที่เปิดกรีดมาเป็นระยะเวลานาน เวลาพบว่าโดยทั่วไปแรงงานรับจ้างกรีดยางพาราไม่นิยมรับจ้างกรีดยางพาราที่เพิ่งเปิดกรีดใหม่ สำหรับค่าใช้จ่ายพบว่าเจ้าของสวนยางพารากับแรงงานรับจ้างกรีดจะตกลงกันเองในการบำรุงรักษาสวน นอกจากนี้ยังพบว่า หลังจากที่เปิดกรีดยางพาราไประยะเวลาหนึ่งอัตราส่วนการแบ่งผลประโยชน์จะเปลี่ยนแปลงไป และ (4) อัตราส่วน 40 : 60 ลักษณะสวนยางพาราเป็นสวนยางที่ห่างไกลการคมนาคม เช่น อยู่บนควนเขา จากการศึกษาสาเหตุที่ใช้อัตราส่วนนี้พบว่า ในระหว่างขาดแคลนแรงงานอย่างมากและอีกประการหนึ่ง โดยส่วนใหญ่เป็นเจ้าของสวนยางพาราประกอบอาชีพอื่น ๆ เป็นอาชีพหลัก เช่น ข้าราชการ พนักงานบริษัท เป็นต้น จึงไม่มีเวลามาดำเนินการได้เต็มที่จึงยอมเสียเปรียบผลประโยชน์และลดภาระการจัดการสวนยางพาราลงได้ สำหรับค่าใช้จ่ายพบว่า โดยทั่วไปจะแบ่งกันรับผิดชอบค่าใช้จ่ายคนละครึ่ง

สาเหตุการเคลื่อนย้ายแรงงานการกรีดยางพาราและการทำงานแผ่น

พบว่า มีการเคลื่อนย้ายแรงงานการกรีดยางพาราและการทำงานแผ่น ร้อยละ 67.06 และเป็นการเคลื่อนย้ายแบบไม่ถาวรมากที่สุดร้อยละ 71.93 ซึ่งแรงงานเหล่านี้จะกลับมามีฐานเดิมในกรณีถึงช่วงที่มิ้งงานทำเท่านั้น เช่น ถูเก็บเกี่ยวผลผลิตมากที่สุดร้อยละ 48.78 สาเหตุการเคลื่อนย้ายของแรงงานพบว่า เคลื่อนย้ายเพื่อไปศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นมากที่สุด ร้อยละ 31.76 รองลงมาคือเพื่อต้องการเพิ่มรายได้ให้แก่ครัว

Table 2 The use of labour for rubber tapping and rubber sheet making in rubber planters' family.

n = 85

Description	Number	Percentage
Number of family members (person)		
≤ 2	53	62.35
3 - 4	25	29.42
5 - 6	5	5.88
≥ 7	2	2.35
$\bar{X} = 1.49$		
Rubber tapping area (rai/family)		
≤ 10	19	22.35
11 - 20	39	45.88
21 - 30	15	17.65
31 - 40	10	11.77
≥ 41	2	2.35
$\bar{X} = 16.45$		
Labour for rubber tapping for the family		
Family labour only	20	23.53
Outside labour only	48	56.47
Both family and outside labour	17	20.00
Homeplace of hired labour		
Local labour	74	87.06
Outside labour	11	12.94
Type of products		
Raw rubber sheets	78	91.76
Concentrated latex	7	8.24
Raw rubber sheet quality		
First class	2	2.35
Second class	4	4.71
Third class and forth class	79	92.94
Weight of products (kg/person/day)		
≤ 20	20	23.53
21 - 40	44	51.76
41 - 60	17	20.00
≥ 61	4	4.71
$\bar{X} = 30.25$		
Selling methods		
On-the-spot plantation sales	2	2.35
Local markets	80	94.12
Through a local middleman	3	3.53

เรือนร้อยละ 22.35 นอกจากนี้พบว่าแรงงานที่เคลื่อนย้ายส่วนใหญ่ไปทำงานรับจ้างในโรงงานอุตสาหกรรมและไปศึกษาต่อในสถานศึกษาในเมืองมีสัดส่วนใกล้เคียงกันคือร้อยละ 29.82 และ 28.07 ตามลำดับ (Table 3) และจากการศึกษาเชิงคุณภาพพบว่าสาเหตุที่ทำให้แรงงานการกรีดยางพาราและการทำยางแผ่นเคลื่อนย้าย อาจแยกได้เป็นสาเหตุทางเศรษฐกิจและสาเหตุทางสังคม โดยสาเหตุทางเศรษฐกิจ ได้แก่ การขยายตัวของอุตสาหกรรมในเขตเมือง ความแตกต่างในเรื่องรายได้และค่าจ้างแรงงานระหว่างชนบทและเมือง และความต้องการเปลี่ยนแปลงสภาพการทำงานของตนเอง ส่วนสาเหตุทางสังคม ได้แก่ โอกาสทางการศึกษาและสังคม โอกาสในการรับบริการของรัฐที่จัดสรรให้ คำนิยมส่วนตัว (รุ่งทิwa, 2536 : 39) นอกจากนี้ ใน ปัจจุบันโอกาสทางการศึกษาของประชาชนในภาคใต้ นั้นเรียกได้ว่าอยู่ในระดับสูง เพราะมีบริการทางการศึกษาทั้งในและนอกระบบทั้งของรัฐและเอกชนตั้งแต่ประถมจนถึงอุดมศึกษา กระจายครอบคลุมทั่วถึงทั้งภูมิภาคและยังมีโรงเรียนของอิสลามให้บริการทางการศึกษาสูงขึ้น จากการศึกษาพบว่าเยาวชนหรือคนรุ่นใหม่ในชนบทและในเมืองมีโอกาสที่จะเข้ารับการศึกษาระดับสูงขึ้นไป จึงมีค่านิยมเมืองมากขึ้น ยึดวัดดูมากขึ้นจะไม่ยอมอยู่ในชนบทอีกต่อไป (อัมพร, 2538 : 39)

ผลกระทบของการเคลื่อนย้ายแรงงานการกรีดยางพาราและการทำยางแผ่น

พบว่า การเคลื่อนย้ายแรงงานมีผลกระทบ 2 ด้านคือ ผลกระทบต่อครัวเรือนเกษตรกรชาวสวนยาง และผลกระทบต่อชุมชนและท้องถิ่น โดยผลกระทบต่อครัวเรือนเกษตรกรชาวสวนยาง พบว่าทำให้ผลผลิตครัวเรือนลดลงมากที่สุดร้อยละ 39.41 ส่วนผลกระทบต่อชุมชนและท้องถิ่น พบว่าทำให้ชุมชนสูญเสียทรัพยากรมนุษย์และผลประโยชน์มากที่สุด ร้อยละ

27.60 (Table 4) เนื่องจากครัวเรือนขาดแคลนแรงงานที่ทำรายได้แก่ครัวเรือน ทำให้การจัดการบ้านเรือนและการประกอบอาชีพเพื่อหารายได้จุนเจือครัวเรือนควรเป็นภาระของผู้ที่ยังอยู่ในครัวเรือนมากยิ่งขึ้น

แนวโน้มความต้องการแรงงานการกรีดยางพาราและการทำยางแผ่นในอนาคต

พบแนวโน้มว่ามีความต้องการแรงงานการกรีดยางพาราและการทำยางแผ่นในอนาคตของครัวเรือนมากที่สุดร้อยละ 62.35 โดยจำนวนที่ต้องการเพิ่มเฉลี่ย 2.34 คนต่อครัวเรือน (Table 5) แสดงให้เห็นว่าการขาดแคลนแรงงานการกรีดยางพาราและการทำยางแผ่นยังคงมีอยู่ต่อไปและทำให้อาชีพรับจ้างกรีดยางพาราและการทำยางแผ่นก็ยังเป็นอาชีพที่ทำรายได้ให้กับผู้ประกอบอาชีพนี้อีกต่อไปในอนาคต

ปัญหาการใช้แรงงานการกรีดยางพาราและการทำยางแผ่น

พบว่าปัญหาที่สำคัญคือปัญหาเกี่ยวกับแรงงานขาดฝีมือและความชำนาญในการกรีดยางพาราและการทำยางแผ่นมากที่สุด ร้อยละ 47.15 ในขณะที่ปัญหาการขาดแคลนแรงงานในช่วงราคาสูงและต่ำน้อยที่สุด ร้อยละ 12.21 (Table 6)

สรุปและข้อเสนอแนะ

ชาวสวนยางพาราส่วนใหญ่ใช้แรงงานการกรีดยางพาราและการทำยางแผ่นจากแรงงานจ้างภายนอกมากที่สุด ร้อยละ 56.47 เนื่องจากแรงงานในครัวเรือนมีการเคลื่อนย้ายออกสู่ภายนอกมากขึ้น และจำนวนแรงงานที่ทำรายได้ของครัวเรือนเกษตรกรชาวสวนยางเฉลี่ย 1.49 คน ซึ่งเทียบอัตราส่วนกับเนื้อที่สวนยางพาราที่ถือครองทั้งหมด ($X = 23.89$) พบว่าเท่ากับ 1 : 16 ในขณะที่เมื่อเทียบอัตราส่วนของ

Table 3 The flow of labour for rubber tapping and rubber sheet making.

Description	Amphoe Nathawi		Amphoe Hat Yai		Total	
	Number	Percentage	Numbe	Percentage	Number	Percentage
Labour flow						
Flowing	23	63.89	34	69.39	57	67.06
Stationary	13	36.11	15	30.61	28	32.94
Total	36	100.00	49	100.00	85	100.00
Flowing Method						
Permanent	6	26.09	10	29.41	16	28.07
Temporary	17	73.91	24	70.59	41	71.93
Total	23	100.00	34	100.00	57	100.00
Characteristic of Temporary Flow						
Return 1-15 days/time	10	58.83	10	41.67	20	48.78
Return 16-30 days/time	5	29.41	2	8.33	7	17.07
Commute daily	2	11.76	12	50.00	14	34.15
Total	17	100.00	24	100.00	41	100.00
Reasons for labour flow (more than one answer allowed)						
To increase family income	9	25.00	10	20.42	19	22.35
Desire outside work (social value) and experience	3	8.33	6	12.24	9	10.59
To further education	12	33.33	15	30.61	27	31.76
Dislike agriculture/farming	3	8.33	6	12.24	9	10.56
Follow others	1	2.78	8	16.33	9	10.59
To help oneself	3	8.33	1	2.04	4	4.71
Better income than tapping rubber	-	-	2	4.08	2	2.35
Not specified	5	13.9	1	2.04	6	7.06
Total	36	100.00	49	100.00	85	100.00
Work that labour flows to						
Industrial factories						
Government/private	5	21.74	12	35.29	17	29.82
Organization	7	30.43	8	23.54	15	26.32
Services						
Study.	5	21.74	4	11.76	9	15.79
	6	26.09	10	29.41	16	28.07
Total	23	100.00	34	100.00	57	100.00

Table 4 Impacts of labour flow to rubber tapping and rubber sheet making.

Impact	Number	Percentage
Impacts to family ¹		
Decrease in production	80	39.41
Increase of plantation and household management	72	35.46
Change in family value	51	25.13
Impacts to local community ²		
Urbanization of community	36	16.29 ⁴
Change in ways of life	29	12.12
Loss of community self-identity	28	12.67
Human resources and benefits absorbed in urban areas	61	27.60
Agro-society structure becoming more industrialized	12	5.43
Lack of community leadership and knowledgeable persons for community development	55	24.89

Remark : ^{1,2} More than one answer allowed

^{3,4} Percent calculated from the total of 203 and 221 answers

Table 5 Trend of labour needs for rubber tapping and rubber sheet making

Description	Number	Percentage
Future labour needs for family rubber tapping and rubber sheet making		
Need for more labour	53	62.35 ¹
No need for more labour	32	37.65
Labour needed for rubber tapping and rubber sheet making (person/family)		
1 - 2	28	52.83 ²
3 - 4	20	37.74
5	5	9.43
$\bar{X} = 2.34$		

^{1,2} Percent calculated from the total of 85 and 53 answers

Table 6 Problems and obstacles of labour for rubber tapping and rubber sheet making¹.

Problems	Number	Percentage ²
Lack of skill in rubber tapping and rubber sheet making	58	47.15
Lack of responsibility and change in rubber tapping behaviour	32	26.01
Dishonesty of labour	18	14.63
Insufficient labour during peak production and price fluctuation	15	12.21

¹ More than one answer allowed² Percent calculated from the total of 123 answers

สมาชิกในครัวเรือนที่เป็นแรงงานต่อเนื่องที่สวนยางพาราที่เปิดกรีดได้ของครัวเรือน ($X = 16.45$) แล้วพบว่าเท่ากับ 1 : 11 แสดงให้เห็นว่าเกิดความไม่สมดุลกันของแรงงานการกรีดยางพาราและการทำยางแผ่นกับเนื้อที่สวนยางพาราจึงจำเป็นที่เกษตรกรชาวสวนยางจะต้องจ้างแรงงานจากภายนอกมาเพื่อทดแทนแรงงานที่ขาดหายไป แรงงานจ้างส่วนใหญ่จะเป็นแรงงานในท้องถิ่นเพราะจะได้รับค่าจ้างที่ต่ำกว่าแรงงานจากต่างถิ่น ผลผลิตที่แรงงานจ้างผลิตได้โดยเฉลี่ยแล้วประมาณ 30.25 กิโลกรัมต่อคนต่อวันกรีด ผลผลิตส่วนใหญ่จะอยู่ในรูปของยางแผ่นดิบมากที่สุด ร้อยละ 91.76 คุณภาพของยางแผ่นดิบที่ผลิตได้จะอยู่ในชั้น 3 และ 4 มากที่สุดร้อยละ 92.94 การจำหน่ายผลผลิตส่วนมากจะนำไปจำหน่ายในตลาดท้องถิ่นมากที่สุดร้อยละ 94.12 สำหรับอัตราส่วนการแบ่งผลประโยชน์ที่ตกลงแบ่งกันระหว่างเจ้าของสวนยางพารากับแรงงานรับจ้างกรีดยางพาราพบว่าอยู่ในอัตรา 60 : 40 มากที่สุด ร้อยละ 78.46 ส่วนสาเหตุการเคลื่อนย้ายแรงงานการกรีดยางพาราและการทำยางแผ่นของครัวเรือนที่สำคัญคือ เพื่อไปศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นมากที่สุดร้อยละ 31.76 ส่วนผลกระทบที่เกิดจากการเคลื่อนย้ายแรงงานการกรีดยางพาราและการทำยางแผ่นพบว่าผลกระทบที่เกิดต่อครัวเรือนมากที่สุดคือ ทำให้ผลผลิตครัวเรือนลดลงมากที่สุดร้อยละ 39.41 ส่วนผลกระทบต่อชุมชนและท้องถิ่นมากที่สุดคือ

ทำให้ชุมชนสูญเสียทรัพยากรมนุษย์และผลประโยชน์มากที่สุด ร้อยละ 27.60 แนวโน้มความต้องการแรงงานการกรีดยางพาราและการทำยางแผ่นในอนาคตพบว่ามีความต้องการแรงงานการกรีดยางพาราและการทำยางแผ่นในอนาคตของครัวเรือนมากที่สุดร้อยละ 62.35 และจำนวนที่ต้องการเพิ่มโดยเฉลี่ย 2.34 คนต่อครัวเรือน สำหรับปัญหาในการใช้แรงงานจ้างสำหรับการกรีดยางพาราและการทำยางแผ่น พบว่าปัญหาที่สำคัญคือ ปัญหาแรงงานขาดฝีมือและความชำนาญในการกรีดยางพาราและทำยางแผ่นมากที่สุด ร้อยละ 47.15

สำหรับข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาแรงงานการกรีดยางพาราและการทำยางแผ่นขาดแคลนนั้น ปัจจุบันหน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ และเอกชนได้พยายามแก้ไขปัญหาดังกล่าวอย่างต่อเนื่อง เช่น การพัฒนาฝีมือแรงงานการกรีดยางพาราและการทำยางแผ่นโดยการจัดฝึกอบรมพัฒนาฝีมือทักษะการกรีดยางพาราและการทำยางแผ่นอย่างต่อเนื่อง แต่นั่นก็เป็นเพียงการพัฒนาคุณภาพและฝีมือเท่านั้น ไม่ครอบคลุมถึงการปลูกจิตสำนึกให้วิชาการทางการประกอบอาชีพนี้ให้กับแรงงานเหล่านั้น อีกทั้งยังไม่ได้ครอบคลุมถึงสวัสดิการ การคุ้มครองเรื่องค่าจ้างแรงงานที่เป็นธรรม ดังนั้น รัฐควรจะให้ความสนใจในเรื่องเหล่านี้เป็นอันดับแรก เพราะเกี่ยวข้องกับชีวิตความเป็นอยู่ของแรงงานโดยตรง นอกเหนือจากการพัฒนาฝีมือและ

ทักษะการกรีดยางพาราและการทำยางแผ่น นอกจากนี้เมื่อพิจารณาถึงโครงสร้างสมาชิกในครัวเรือนเกษตรกรชาวสวนยางพบว่าสมาชิกในครัวเรือนประกอบด้วยคน 3 รุ่น (generation) ได้แก่ รุ่นปู่ย่าตายาย รุ่นพ่อแม่ และรุ่นลูกหลาน ซึ่งจากการศึกษาพบว่าเกษตรกรชาวสวนยางส่วนใหญ่อยู่ในรุ่นพ่อแม่มีการศึกษาน้อยและได้รับถ่ายทอดการประกอบอาชีพจาก รุ่นปู่ย่าตายายเป็นส่วนใหญ่ ไม่มีแนวความคิดจะเลิกประกอบอาชีพการเกษตร ในขณะที่รุ่นลูกหลานหรือคนรุ่นใหม่มีโอกาสที่จะเปลี่ยนไปประกอบอาชีพอย่างอื่นมีมากขึ้น ดังนั้น การพัฒนาคุณภาพและฝีมือการกรีดยางพาราและการทำยางแผ่น รัฐควรกำหนดบุคคลเป้าหมายที่จะเข้ารับการฝึกอบรมให้แน่ชัด และควรที่จะมีการวิเคราะห์ลักษณะและคุณสมบัติของผู้เข้ารับการฝึกอบรมเพื่อให้เกิดสัมฤทธิ์ผลและเป็นประโยชน์สูงสุดกับผู้เข้ารับการฝึกอบรม อีกทั้งเป็นการประหยัดงบประมาณของรัฐอีกด้วย

เอกสารอ้างอิง

กรมแรงงาน. 2526. รายงานการสำรวจการย้ายถิ่นฐานของประชากรภาคตะวันออกเฉียงเหนือและการเข้ามาทำงานในกรุงเทพฯ. กรุงเทพมหานคร.
จินตนา วิสารทพงศ์ และ วชิร โสพิณ. 2535. สาเหตุและผลกระทบต่อการเคลื่อนย้ายแรงงานสตรีเกษตรในเขตจังหวัดสงขลา. จังหวัดสงขลา .
สำนักงานส่งเสริมเกษตรภาคใต้.
รุ่งทิวา นฤมล. 2536. "คนปักษ์ใต้รักบ้านเกิด". ผู้จัดการรายวัน (พฤศจิกายน 2536) : 39.

วิทยา เจียรพันธ์ และอรุณวรรณ วงศ์มีโรจน์. 2536. "กระบวนการอพยพแรงงานของเกษตรกรชนบท". วารสารธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (เมษายน-กรกฎาคม 2536) : 35 - 47
วีระ ภาควิทย. 2524. ฟาร์มข้าว. ปีที่ 8 ฉบับที่ 65 : 8.
สมยศ ท่งหว้า และ ศิริจิต ท่งหว้า. 2537. "วิวัฒนาการและการปรับเปลี่ยนของระบบสังคมเกษตรการผลิตยางพาราบริเวณชายฝั่งตะวันตกของกลุ่มแม่น้ำทะเลสาบสงขลา" ว.เกษตรศาสตร์ (สังคม) 15 : 77-107.
สำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยางจังหวัดสงขลา. 2535. รายงานสถิติเกษตรกรชาวสวนยางสงเคราะห์ในจังหวัดสงขลา. สงขลา.
สำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยางจังหวัดสงขลา. 2537. "สถานการณ์ยางพาราไทย" วารสารกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง 32 (กรกฎาคม-กันยายน 2537) : 4-5.
สำนักงานเกษตรอำเภอนาทวี. 2534. แนวทางการพัฒนาการเกษตรในระดับอำเภอ. สงขลา. (สำเนา)
สำนักงานเกษตรอำเภอหาดใหญ่. 2534. แนวทางการพัฒนาการเกษตรในระดับอำเภอ. สงขลา. (สำเนา)
สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. 2532. แนวทางการพัฒนาการเกษตรและสหกรณ์ประจำปี 2531. สงขลา. (สำเนา)
อัมพร แก้วหนู. 2538. "สิ่งที่น่าเป็นห่วงกว่าการขาดแคลนแรงงานอุตสาหกรรม". ผู้จัดการรายวัน (4 เมษายน 2538) : 39.